

Pilotstudie inom ramen för projekt Skitlite 2020



Foto: Anna Ågren

Resultatrapport

Av: White Arkitekter AB på uppdrag av Sopsamarbete Skåne Nordväst

Datum: 2013-11-07

Reviderad: 2013-11-13

Introduktion

Sopsamarbete Skåne Nordväst projekt *Skitlite 2020* syftar till att minska mängden hushållsavfall som regionens 330 000 invånare ger upphov till. Målet är att minska från dagens 500 kg/person/ år till ca 320 kg/ person/ år – fördelat på fraktioner enligt Tabell 1. En mängd som var genomsnittet i slutet av 1980-talet/ början på 1990-talet. För att uppnå detta mål krävs beteendeförändringar bland hushållen.

Pilotstudien är en av tre delar i en beteendestudie som White arkitekter fått i uppdrag att genomföra på uppdrag av Sopsamarbetet Skåne Nordväst. 6 hushåll har under ett halvår aktivt försökt att uppnå dessa viktbaserade mål. Genom att väga alla avfallsfraktioner har utvärdering kunnat ske huruvida målen för 2020 har uppfyllts, eller inte.

För att uppnå de viktbaserade målen har hushållen fått ett delområde att fokusera avfallsminskningen kring; mat, tidningspapper respektive second hand.

Syftet med studien är att se *vad som krävs för att uppnå de viktbaserade målen inom Skitlite 2020*. Är målet rimligt? Handlar det enbart om hushållens motivation och beteendeförändring eller måste andra strategier tillföras? Måste hushållen förändra sin livsstil för att uppnå målen?

Tabell 1. Mål för sopsamarbete Skåne Nordväst.

	2010 [kg/person/år]	2020 [kg/person/år]	Procentuell minskning
Säck och kärlsopor			
Förpackningar och tidningar	120	80	33%
Matrester	40	30	25%
Brukbar mat	60	20	67%
Restavfall	30	20	33%
Grovavfall			
Möbler och brännbart	160	100	38%
EI- elektronik, kylmöbler, metaller FA etc.	90	70	22%
SUMMA	500	320	36%

Metod

Pilotstudien syftar till att vara *aktionsinriktad*. Klassisk aktionsforskning utgår från idén att giltig kunskap är den kunskap som utvecklas genom handling. En kritisk framgångsfaktor är att det finns ett väl fungerande samarbete mellan forskaren och praktiken. Avsikten är att forskaren och praktiken (det vill säga de som i praktiken ska genomföra förändringen) ska komma till någon form av gemensam insikt om vad som är det bästa sättet att uppnå önskad förändring. Eftersom det finns ett nära samarbete mellan forskaren och praktiken så är det sannolikt att båda parter lär sig något av själva processen under forskningen. Aktionsforskarna hoppas att denna lärdom ska komma genom frivilligt deltagande och aktionsforskningstanken bygger på föreställningen att ny kunskap ökar intresset vilket stimulerar individen att själv lära sig mer¹.

Urval

Deltagarna i pilotstudien valdes ut från djupintervjuerna (Del A, se bifogat) som genomfördes inom ramen för beteendestudien. Hushållen valdes utifrån hushållets sammansättning, kommun, boendeform och drivkrafter. Hushållen hade varierande inställning till *hållbara livsstilar*. Syftet vid rekrytering av pilothushåll var att inte bara involvera hushåll som redan var övertygade miljöentusiaster. En viss övervikt i studien var på unga vuxna, då denna grupp ansågs vara prioriterad. Åldersgruppen "pensionärer" saknades helt, då det i intervjustudien konstaterades att dessa i hög utsträckning lever resurssnålt.

Medel

Deltagarna i pilotstudien förväntas genom vissa anpassningar i sin vardag sträva efter att uppnå Skitlites mål för mängden avfall 2020. Anpassningarna syftade till att få deltagarna att reflektera över sina konsumtionsmönster, utan att försämra hushållens upplevda livskvalitet. Varje hushåll fick välja ett av tre fokusområden för beteendeförändring:

- **Optimera matinköp**

Skitlites mål är att andelen brukbar mat som hushållen slänger ska minska med två tredjedelar till 2020. Om hushållen blir bättre på att optimera sina matinköp kommer även mängden förpackningar att minska.

Hushållen med detta alternativ fick testa matkasse gratis fem dagar varannan vecka under ca fyra månader. Syftet är att få hushållet att tänka till kring matsvinn. Slänger de mindre mat de veckor med matkasse jämfört med de veckor de inte får matkasse? Hur kan de själva lära sig att planera och optimera maten bättre?

Två hushåll valde att fokusera helt på att minska mängden matsvinn genom matkasse. Ytterligare ett hushåll delade lika mellan matkasse och second hand.

- **Bara handla second hand**

Djupintervjustudien visar att de allra flesta människor lämnar sina gamla kläder till vänner, släktingar eller välgörenhet, men väldigt få köper begagnade kläder. Kläder till barn, möbler och inredning från Blocket och Tradera upplevs som mer socialt accepterat. Känsla av "ohygieniskt", "tidskrävande" och "lika dyrt som att handla nytt" är olika förevändningar som talar emot att handla kläder på second hand. De *sociala normerna* säger alltså att kläder ska man köpa nya². Att reducera inköp av nya kläder, möbler och leksaker leder till minskat avfall och minskad miljöpåverkan.

¹ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Aktionsforskning>, 2013-11-04

² Ur Del A - djupintervjuer

Ett annat hushåll valde att fokusera helt på att bara köpa second hand och dessutom blogga om detta, för att inspirera andra. Ett hushåll delade lika på second hand och matsvinn.

Som incitament för deltagande utgick ersättning för inköp på second hand upp till ett belopp som motsvarar de övriga morötterna. Vi kunde inte förbjuda hushållet från att köpa något nytt, men valde man detta alternativ så förväntades det att hushållet under projektperioden i första hand söker alternativa vägar för konsumtion av kläder, heminredning, leksaker och andra prylar (ej mat, mediciner eller hygienartiklar). Syftet var att få hushållet att tänka till: *Behöver jag verkligen det här? Vad finns det för alternativ till traditionell konsumtion? Kan jag hyra, byta till mig eller låna det jag behöver?*

- **Det papperslösa hemmet**

Tidningspapper står för en stor del av genomsnittshushållets avfall. Genom att övergå till digital tidningsprenumeration kan vikten på hushållsavfallet minska kraftigt.

I detta alternativ åtar sig hushållet att tacka nej till reklam om detta ej redan är gjort. Hushållet fick en läsplatta och digital årsprenumeration på valfri svensk morgontidning. Hushållet uppmanas även att se över sina övriga pappersströmmar i huset; övergå till e-faktura om inte redan gjort etc.

Två hushåll valde detta alternativ. Ett av hushållen hade en tidningsprenumeration som löpte ut en månad efter projektstart. Denna tidning vägdes separat under första månaden.

Samtliga deltagande hushåll förväntades källsortera de fraktioner de har system för i möjligaste mån. De hushåll som inte redan har ett system hemma för sortering av hushållsavfall, fick hjälp med sorteringskärl samt råd och tips.

Dokumentera inköp och avfall

För att kunna bedöma om hushållen uppnått målen för 2020 och för att få hushållen att tänka till kring konsumtion och avfall fick hushållen väga och dokumentera alla sina inköp och allt sitt hushållsavfall under fyra månader, enligt specifik mall. En hushållsvåg delades ut vid startmöte.

Intervjuer

Varje deltagande hushåll intervjuades i början av projektet om attityder till projektet, om motivation, förutspådda svårigheter och möjligheter. Efter fullföljd registreringsperiod och i samband med utvärdering så intervjuades hushållen ytterligare en gång. Hur var upplevelsen av projektet? Vilka konsekvenser fick omställningen/anpassningen? Är de motiverade att fortsätta i samma spår? Saknade de något under perioden? Hur är den upplevda "uppoffringen"?

Bonus

För att motivera hushållen att uppfylla målen så åtog sig Sopsamarbete Skåne Nordväst att skänka 10 000 kr per hushåll till en välgörenhetsorganisation ifall målen uppnås.

Information och inspiration

Vid uppstart av projektet hölls en gemensam inspirations- och informationsträff för samtliga pilothushåll. Hushållen försågs med hushållsvåg och fick instruktioner hur registreringen skulle gå till. Projektledaren för Skitlite 2020 berättade om bakgrunden och syfte till projektet. Hushållen fick även möjlighet till att lära känna de andra deltagarna och ställa frågor till avfallsbolagen.

En halvdagsträff genomfördes i juni 2013. Hushållen fick en guidad rundvandring på avfallsanläggningen i Helsingborg. En föreläsare från Hushållningssällskapet pratade om mat, förebyggande av matsvinn och praktiska tips och trix för att maten ska hålla längre.

En avslutningsträff för pilothushållen hölls i slutet på oktober, med presentation av resultat och diplomutdelning.

Avgränsning och felkällor

Ett flertal felkällor finns. En felkälla är hushållens vägning och registrering av avfall. Överlag tycks dock hushållen varit mycket noggranna vid vägning. En annan är att studien av praktiska skäl genomfördes under en begränsad period. Hushållen fick välja att registrera under fyra av de fem månaderna maj-september. Detta med tanke på eventuell frånvaro från hemmet under semestern.

Då syftet var att få igång hushållen att åstadkomma en beteendeförändring för att uppnå de viktbaseade målen för 2020, så har ingen vikt lagts till att jämföra med hushållens tidigare mängd avfall eller undersöka vilket medel som ger störst minskning.

Resultat

Nedan redovisas resultat för respektive hushåll liksom en kort beskrivning av hushållens förutsättningar och reflektioner kring pilotprojektet.

Hushåll 1

Par i 45-50 årsåldern, bor i villa Perstorp. Periodvis bor ett vuxet barn hemma. Hushållet har fokuserat på att minska pappers (tidningspappersavfallet).

Familjen beskriver sig själva som praktiska och funktionella. För att slippa "slåss" om tidningen på morgonen så införskaffade de ytterligare en läsplatta. De planerar gärna noggrant för att slippa göra samma sak två gånger.

De ser sig även som självförverkligande och vill gärna ha inflytande. De vill vara med och påverka sin vardag, vara med och bestämma, samt uppnå sina mål och drömmar. Samtidigt menar de på att kunskap motiverar dem. De vill veta orsak och verkan. Vad blir konsekvenserna om man väljer att källsortera eller inte.

Familjen beskriver sig vidare som aktiv, motion och hälsosam livsstil är prioriterat. Många i deras bekantskapskrets bor i villa och transporterar sig med bil. Det är inte ovanligt med renoveringsprojekt på huset eller i trädgården. Jobbet är på många sätt viktigt för dem. De flesta i bekantskapskretsen har en ekonomisk trygghet, folk köper vad de behöver. Socialt umgänge sker i huvudsak i hemmet, familjen gillar att laga mat och umgås med släkt och vänner.

Inledningsvis säger familjen att det som minskar motivationen till en mer hållbar livsstil är *upppoffringar i livsstil*. "Man är bekväm och vill kunna styra sin vardag så som man är van att göra det". De såg det som en tankeställare att pröva sina vanor genom att ändra till läsplatta. De trodde inledningsvis att det skulle vara en upppoffring, men uppgav att det tog ungefär en vecka att lära om från att läsa papperstidning till att läsa tidningen på läsplatta! De har inga planer på att byta tillbaka till papperstidning när projektet väl är slut!

Under maj månad hade de fortfarande den gamla tidningsprenumerationen kvar. Denna tidning specialvägdes under maj månad. Från och med juni fick familjen digital tidning. Helsingborgs dagblad vägde under maj månad 6,4 kg. Detta motsvarar ca 77 kg tidningspapper på ett år. Vilket kan jämföras med målet om 80 kg/ person och hushåll för förpackningar och tidningar.

Då medlemmarna i detta hushåll är mycket intresserade av matlagning var alternativet med matkasse inget alternativ för dem. De var inte heller intresserade av att bara handla på second hand under en period. De började även ganska tidigt i projektet tänka sig för när de lagar mat. (Hur kan maten hållas fräsch längre?) För att utöka hållbarheten på maten som de köper hem så har de investerat i en vakuumpförpackare. Om de gör en sallad en dag och det blir rester så vakuumpförpackar de resterna och äter senare, utan att det påverkar smak, konsistens eller lukt på salladen. De har även börjat reflektera på vad de egentligen behöver och varför det gör på vissa sätt.

Familjen blev intresserad av hur mycket brukbar mat som de faktiskt slängde och separerade under 3 av 4 månader ut brukbar mat respektive övrigt matavfall.

Trots deltagande i studien är familjen något skeptiska till sophanteringen överlag. Mannen i familjen har jobbat med att köra sopor och vet att det händer att sorterat material förbränns, pga. råvarupriserna. De tror att många andra också är skeptiska och framhåller vikten av information, samt att bolagen är tydliga med sina motiv. Sopor är en handelsvara då de behövs till värmeverken, och att avfall importeras. Att avfall är business gör dem skeptiska.

Under två av registrerade fyra månader bestod hushållet av 3 personer, övrig tid 2 personer.

Par Perstorp	Mål	Månad 1 [kg/ pers]	Månad 2 [kg/ pers]	Månad 3 [kg/ pers]	Månad 4 [kg/ pers]	Månad 5 (en vecka) [kg/ pers]	RESULTAT ÅR [kg/ pers]
Vikt inköp	-	46,5	29,4	33,15	40,2	3,4	610,3
Kartong	80	1	0,6	1,1	0,6	0,37	11,1
Tidningspapper		0,65	0,5	0	1,2	0	7,2
Glas		3,4	2,1	6,8	4,5	0,33	51,5
Plast		1	0,95	1,55	0,9	0,33	14,3
Metall		0,2	0,15	0,25	0,1	0,1	2,4
Mataavfall	30	8,4	5,35	5,45	3,3	1,03	70,7
Brukbar mat	20	-	0,85	3,15	2,2	0,93	21,4
Osorterat avfall	20	0,75	0,7	1,1	0,5	0,23	9,8
Summa Säck- och kärlsopor	150	15,4	11,2	19,4	13,4	3,3	188,3
Grovavfall	170	0	0	0	0	0	0
Totalt	320						188,3

Kommentarer:

- Familjen är mycket duktig på att sortera, restavfallet är knappt 10 kg/ person och år, vilket är hälften av målet för 2020!
- För brukbar mat hamnade de i storleksordning med mål om 20 kg/ år.
- Övrigt matavfall låg ca dubbelt så högt som målet, ca 70 kg istället för 30 kg. Familjen är intresserad av matlagning och lagar mycket mat ifrån grunden. Kanske att detta ger upphov till mer övrigt matavfall än om halvfabrikat inhandlas?
- Familjen uppnådde inte riktigt del målet med säck – och kärlsopor 188 kg (150). Glas stod för en stor andel av detta avfall(ca 70 kg). Efteråt konstaterades det att den extra ölen på glasflaska under semestern kan ha varit en bidragande orsak till detta. Under juli månad var mängden glas som slängdes högre än under de andra registrerade månaderna.
- Med anledning av detta så har familjen nu bestämt sig för att sluta köpa öl på flaska och övergå till burköl!
- Då familjen inte slängt något grovavfall under perioden uppnådde man det totala målet om 320 kg/ person och år utan problem.
- Genom att diskutera projektet på arbetsplatsen har några kollegor till kvinnan övergått till digital tidningsprenumeration

Hushåll nummer 2

Singelhushåll, man 25 år. Bor i bostadsrättslägenhet i Helsingborg. Mannen arbetar som hantverkare. På fritiden umgås han mycket med vänner. Umgänge sker framförallt genom idrotten då han spelar fotboll men även på gemensamma middagar och utekvällar. Han äter oftast lunch på restaurang. Middag lagar han bara när han har vänner på besök. När han är ensam hemma blir det mest mackor och mjölk till middag. Fokus för mannen har varit på att fokusera på matsvinnet, med hjälp av matkasse.

Han ser sig inte som själv någon särskilt miljömedveten person, men anser sig ha sunt förnuft. Han skulle aldrig slänga skrot i naturen, men är samtidigt mycket tveksam till vad enskilda individer egentligen kan åstadkomma genom mer miljöanpassat leverne. Känslan över att det han gör bara är "en droppe i havet" minskar motivationen. Han motiveras framför allt av etiska och moraliska argument. Han säger att brist på kunskap är ett hinder i motivation, samtidigt som han är medveten om sambandet mellan konsumtionen i väst och utsläpp i fattigare länder. Han finner det dock svårt att omsätta denna kunskap i praktiken, och påverkas av de dubbla budskapen att konsumtion är bra för ekonomin.

Samtidigt som de sociala normerna i mannens umgängesgrupp inte är fokus på miljöfrågor så är det inget konstigt med att gå på loppis eller handla second hand på Blocket.

Uppoffringen att delta i projektet upplevdes initialt som att behöva lägga mycket tid på matlagning. Extra jobbigt var det de gånger han kommer hem sent från träningen, då matlagningen skedde sent på kvällen. När samma fråga ställdes efter projektets slut så såg han det inte längre som någon uppoffring.

Matkassen som var dimensionerad för 4 personer medförde mycket mat. Trots att han bjöd hem vännerna på middag så blev det mycket mat över. Det inträffade också att det kom hem mat i matkassen som han inte gillade, och han slängde därför mycket mat som inte passade. En lärdom från projektet är att inte laga för mycket mat av sådant han inte är säker på att han gillar.

Efter projektets slut har han fallit in i en del gamla vanor genom att köpa mycket färdigmat, vilket lite ironiskt antagligen genererar mindre avfall än när han lagade mat själv. Mannens motivation att planera för och laga mat är låg, då han inte tycker det är någon poäng med att bara laga till sig själv. Han tror själv att det är en fråga om livsfas, och att motivation och beteendet kring mat skulle vara ett annat om han hade familj.

Projektet har ändå bidragit till viss förändring i attityd och beteende; tidigare kunde han slänga mat som höll på att bli gammal, vilket han inte gör idag. Han kunde även laga alldeles för mycket mat när han var hungrig och sedan slänga det som blev över, idag lagar han mindre portioner.

Deltagande i projektet har gjort honom medveten om mängden avfall, något han inte reflekterade över tidigare. Källsorteringen upplevs som mer viktig idag än tidigare. Även om han källsorterade innan så har han nu ett system i lägenheten för sortering, istället för att sortera i soprummet. Dock står han fast vid att den stora frågan om avfallsmängden inte är upp till enskilda individer, utan att man ska gå på företagen.

Han har inte medvetet försökt att påverka omgivningen under projektets period, men tror att han indirekt har lyft avfallsfrågan i sin krets av vänner och familj. Många – även på jobbet – har varit nyfikna på projektet.

Singelhushåll, Helsingborg, man	Mål	Månad 1 [kg/ pers]	Månad 2 [kg/ pers]	Månad 3 [kg/ pers]	Månad 4 [kg/ pers]	RESULTAT ÅR [kg/ pers]
Vikt inköp	-	saknas	saknas	saknas	saknas	saknas
Kartong	80	0	saknas	1,3	0,7	6
Tidningspapper		0	saknas	2,3	1,1	10,2
Glas		0	saknas	20	6	78
Plast		0,4	saknas	0,4	0,6	4,2
Metall		1	saknas	1,2	0,6	8,4
Matavfall	30	8,6	3,7	7,7	3	69
Brukbar mat	20					
Osorterat avfall	20	3,3	saknas	1	0,6	14,7
Summa Säck- och kärlospor	150	13,3		33,9	12,6	190,5
Grovavfall	170					
Totalt	320					<u>190,5</u>

Kommentarer:

- Det totala målet om 320 kg/ person och år uppnås utan problem. Delmålet för säck- och kärlospor uppnås inte.
- Månad två saknas misstänkt mycket data, data finns enbart för matavfallet. Detta påverkar resultatet.
- Mycket glas en månad (fest) drog upp genomsnittet på säck och kärlospor.
- Mängden matavfall varierar ganska kraftigt mellan de olika månaderna. Den valda matkassen var överdimensionerad för ett singelhushåll. Mannen hade svårighet att hinna laga och äta upp all mat trots att vännerna bjöds in.
- Mannen trodde inledningsvis att målen skulle vara enkla att uppnå, och fick en chock när han fick höra resultatet. Efter projektets slut tycker han att målen är svåra att uppnå, och att de antagligen är svårare för singelhushåll än för familjer. Även om han inte anser sig konsumera särskilt mycket så blir det ändå mycket avfall.
- Ironiskt nog så genererar detta man sannolikt mindre hushållsavfall när han äter ut och köper hem hämtmat, än när han lagar från grunden.
- Unga vuxna i singelhushåll överlag är en intressant grupp att studera vidare. Denna grupp (liksom varannan vecka-föräldrar) lever generellt mindre inrutat och mindre rutinmässigt, vilket påverkar konsumtions- och avfallsmönster. Det finns ingen anledning att skuldbelägga människor för att de inte emellanåt är omotiverade att planera och laga mat från grunden, eller att de inte faller inom ramen för "kärnfamilj med matkasse". Istället kan tips och råd om hur man "planerar för flexibilitet" kanske underlätta. Likaså – hur sorterar jag avfallet som uppkommer när jag köper med mig en hamburgare från korvmojen? Vilka krav finns på förpackningar av "take away- lådor"?

Hushåll nr 3

Familjen bor i villa i Helsingborg, och består av två föräldrar och fyra hemmaboende barn. Två av barnen är i 20-årsåldern och de två yngre barnen är i lågstadieåldern. Det är en av de äldre sönerna och modern som varit aktiva i pilotstudien och intervjuerna. De har involverat de yngre barnen i källsortering och vägning av avfall. En anledning till att gå med i studien var att få dem intresserade av miljöfrågor. Sonen studerar ekonomi i Lund och arbetar extra på fritiden. Familjen har rötter i Jordanien och är aktiva muslimer. De har fokuserat på det papperslösa hemmet.

Värdegrunden är muslimsk, med bön och andlighet. Sunt förnuft och rationellt tänkande är viktigt, samt att behandla andra som man själv vill bli behandlad. Familjen är inte personligt engagerade i miljöfrågor men tycker att de är viktiga. De menar på att det är emot Koranen att skada miljön. Människan har ett ansvar för att ta hand om naturen och djuren. Oro för miljöfrågor finns framförallt på ett globalt plan, hur klimatförändringarna leder till torka i fattiga länder och brist på färskvattenförsörjning. Familjen har släktingar i Jordanien, vilka de hälsar på under semestern. Oro finns hur avfall hanteras där.

Familjen motiveras av information och kampanjer, lagkrav och vetskap om att andra gör samma sak. Motsatsen, dvs. att det individen gör bara är en droppe i havet sänker motivationen. Tidigare har de tänkt att konsekvenserna är för abstrakta eller ligger för långt i framtiden, men efter sjukdom i familjen så har de mer av känslan "det kan hända oss".

Familjen källsorterar sitt avfall. Modern har huvudansvaret för att handla mat. All mat lagas från grunden, och familjen är bra på att äta upp alla rester. Familjen handlar mycket i orientaliska butiker som ofta säljer i större förpackningar än på Ica och andra "svenska" livsmedelsbutiker. Exempelvis så köper de ofta ris i 10 kg-förpackningar.

Familjen hade tidigare reklam. Oro fanns att de skulle gå miste om bra erbjudande ifall de avsåg sig reklam. Dock visade det sig ganska snabbt att de inte saknade reklamen alls. Det går alldeles utmärkt att gå in på butikens hemsida för att hitta bra erbjudande. De säger att genom att välja bort reklam har de konsumerat betydligt mindre än tidigare, eftersom de numera bara köper det som behövs och inte handlar för att det är billigt!

Familjen uppgav inledningsvis att attityderna kring avfall inte hade påverkats jättemycket, modern ser sig sedan tidigare som resurseffektiv. Dock började de se på varor som handlas hem på ett annat sätt. De har skämtat om att det är ett kilo avfall som bärs hem istället för ett kilo mat! I övrigt tyckte det inte att det är så stor grej att vara med i projektet, men omgivningen tyckte det var lite roligt att de vägde sitt avfall.

Modern uppger att hon numera tänker mer på förpackningar och energiåtgång i produktionen än tidigare. Väljer hellre refill än glasburk även om de kostar lika mycket och tar hellre ett storpack än två små förpackningar även om det finns ett bra erbjudande.

Studiebesöket på avfallsanläggningen medförde att hon blev medveten om vikten av att sortera rätt.

Familj i villa Helsingborg	Mål	Månad 1 [kg/pers]	Månad 2 [kg/pers]	Månad 3 [kg/pers]	Månad 4 [kg/pers]	RESULTAT ÅR [kg/pers]
Vikt inköp	-	37,8	99,6	90,8	82,3	931,8
Kartong	80	2,27	1,8	1,4	2,37	23,6
Tidningspapper		1,17	0,6	0,28	0,43	7,4
Glas		0,6	0,4	0,25	0,53	5,5
Plast		0,67	0,5	0,37	0,6	6,4
Metall		0,33	0,4	0,37	0,43	4,7
Mataavfall	30	5,62	4	2,72	2,93	45,9
Brukbar mat	20					
Osorterat avfall	20	1,3	1,4	1,88	1,75	19,1
Summa Säck- och kärlospor	150	12	9,2	7,27	9,05	112,4
Grovavfall	170	0	0	0	0	0
Totalt	320					112,4

Kommentarer:

- Familjen säger sig köpa det de behöver, men inte mer. De tror sig leva relativt resurseffektivt.
- Under sommaren har de börjat kompostera melonskal på tomten, då de är oroliga att vattenmelonskalen ska medföra hög vikt i avfallet.
- All mat lagas från grunden och matresterna blir till matlådor.
- De många storpacken bidrar sannolikt till den låga mängden säck- och kärlospor.
- Familjen uppfyllde alla mål och delmål för avfallet utan problem.
- Familjen behöver inte göra några ytterligare anpassningar för att uppfylla målen för 2020.

Hushåll nr 4

Familjen består av två vuxna och fyra barn. Antalet hemmaboende barn har varierat under pilotstudiens gång (vilket hänsyn har tagits till i beräkning av resultatet). Familjen bor i en hyresrättslägenhet i Klippan. De har valt att fokusera på att minska matsvinnet genom matkasse.

Familjen var innan projektets början inte särskilt intresserade av miljöfrågor, och källsorterade inte heller sitt avfall. De såg därför alla förändring som en förbättring. Deltagandet i studien har skapat ny medvetenhet och kunskap. *”Nu när vi vet mer så kan vi inte gå tillbaka till vår tidigare livsstil, deltagande i studien har helt enkelt gjort oss mer medvetna”.*

Familjen beskriver att deras drivkrafter framför allt etik och moral; ”rätt ska vara rätt”. Framför allt mannen i familjen säger sig vara kunskapsörstande, han är intresserad av att ta till sig ny kunskap. Indirekt så framkommer det att kunskap, medvetenhet och information har varit viktiga faktorer för att familjen ska ändra beteende. Ekonomi är viktigt för att kunna göra rätt för sig, men är i övrigt inte viktigt.

Matkassen har varit en mycket positiv upplevelse för familjen, de upplever att de får välplanerade middagar och nya recept som i längden blir mer ekonomiskt än att handla som vanligt. Vägning av inköp och avfall har medfört att de börjat tänka på att inte köpa hem mer än vad de kan göra av med för att slippa slänga. De överväger att köpa en större frys för att kunna köpa storpack och frysa mer mat. På hyresgästföreningens möte (i slutet av pilotstudien) tog familjen upp önskemål om åtgärder för att enklare kunna källsortera bättre i huset.

De har även sagt upp dagstidningen då de har dator, läsplatta och smarta telefoner där de kan läsa tidningen. Inställningen till hushållsavfall har tydligt förändrats under projektets gång, de har börjat reflektera över mängden avfall, men även börjat se det som en resurs. Tydligaste exemplet är matavfall som blir till biogas. Motståndet till att källsortera har ersatts av rutin.

Familjen har inget intresse av att gå på loppis eller handla på second hand. Kvinnan i familjen tycker det är rörigt och jobbigt och att det är lika billigt att köpa nytt.

Familj i lägenhet Klippan	Mål	Månad 1 [kg/pers]	Månad 2 [kg/pers]	Månad 3 [kg/pers]	Månad 4 [kg/pers]	RESULTAT ÅR [kg/pers]
Vikt inköp	-	26,5	26,56	22,8	22,2	294,28
Kartong	80	1,64	0,42	0,73	0,73	10,55
Tidningspapper		2,82	1,5	0,49	1	17,44
Glas		0,51	0,86	1,07	0,83	9,81
Plast		0,93	0,54	0,58	0,6	2,66
Metall		0,2	0,24	0,29	0,08	2,42
Matavfall	30	3,11	2,5	3,31	3,18	36,29
Brukbar mat	20					
Osorterat avfall	20	2,89	2,2	3,42	2,35	32,57
Summa Säck- och kärlosopor	150	12,1	8,26	9,89	8,75	117,04
Grovavfall	170	0	0	3,27	12,75	48,07
Totalt	320					165,10

Kommentarer:

- Denna familj har gjort stora förändringar på kort tid under projektet. Källsortering har på kort tid blivit en rutin.
- De har blivit mer medvetna om sin konsumtion och sitt avfall
- Matkassen fyllde flera positiva funktioner; det sparade tid och pengar. Familjen slapp planera, de slapp att handla, de fick inspiration till nya recept. De får bara hem det som behövs för de planerade maträtterna.
- Som en följd effekt av att de börjat reflektera över konsumtion och avfall har de även slutat med papperstidning, även om detta inte var deras primära fokusområde.
- Familjen uppfyllde delmålet om säck-och kärlopsor samt det totala viktbaserade målet. De uppfyllde även målet om matavfall med god marginal.
- Det enda delmål som ej uppfylls är det osorterade avfallet, vilket indikerar att det fortfarande finns viss förbättringspotential vad gäller källsorteringen.
- Familjen planerar att fortsätta med matkasse då det passar dem bra.
- Familjen uppger att de absolut kommer att fortsätta att källsortera, att gå tillbaka till att slänga allt i samma soppåse är för dem inte ett alternativ.
- Noterbart är att denna insikt om källsortering kom efter bara ett par veckor i projektet, och att de efter ett halvår försöker påverka Hyresgästföreningen där de bor att verka för bättre möjligheter att källsortera i huset.

Hushåll nr 5

Par i 30-årsåldern, boende i kollektivhus i Landskrona. Paret kan räknas till kategorin "redan övertygade" då de har ett stort intresse för miljöfrågor och försöker att praktisera detta i vardagen. De äter t.ex. vegetarisk kost för att de ser det som ett uttryck för att leva som man lär, då både djur och människor ska leva bra. I deras umgängeskrets är många intresserade av miljö- och hållbarhetsfrågor. Att källsortera, diskutera klimatfrågor, handla ekologiskt, fair trade och second hand anses vara normalt. Paret har valt ett kombinationsalternativ med att fokusera hälften på mat och hälften på att handla second hand. Mannen i familjen har dock ett inre motstånd till kläder på second hand.

Ekonomisk trygghet innebär mindre stress, men paret säger att de i övrigt inte bryr sig om hög ekonomisk status eller prylar. Tid för varandra, god hälsa, umgås med vänner är viktigt. Paret trivs med att bo i kollektivhus och de är glada för den kolonilott de har. Det enda som minskar motivationen för en hållbar livsstil som de ser det är bristen på politiskt ledarskap. (Exempelvis att matavfallet inte samlas in där de bor).

Paret tycker det är enkelt att leva klimatsmart, men svårt att påverka förpackningssituationen. De har inte gjort några stora förändringar i livsstil, men de har startat en kompost på kolonilotten då deras hyresvärd- kommunala fastighetsbolaget i Landskrona - inte samlar in matavfall separat i deras hus. De har även börjat spara glasburkar och flaskor till egenproducerade sylter, juicer osv. Även om de källsorterat tidigare tycker de att det varit spännande att se relationen mellan köp och släng. De har även skrivit om projektet på sina respektive bloggar.

Deras attityder har inte förändrats, däremot har de blivit förvånade över hur mycket mat som slängs generellt. De vill kunna sortera ut matavfall i Landskrona! Mannen har bearbetat sina negativa inställningar till att handla kläder på second hand. Även om ett visst motstånd har övervunnits så tycker han att utbudet för herrkläder inte är tillfredsställande. Då han dessutom är relativt lång så upplever han att det är svårt att hitta något både som passar och som han tycker om.

Par, kollektivhus Landskrona	Mål	Månad 1 [kg/ pers]	Månad 2 [kg/ pers]	Månad 3 [kg/ pers]	Månad 4 [kg/ pers]	RESULTAT ÅR [kg/ pers]
Vikt inköp	-	53,8	51,95	59,1	50,4	645,6
Kartong	80	1,5	2,35	0,95	1,65	19,35
Tidningspapper		1,15	1,3	0,2	1	10,95
Glas		1,8	1,65	1,3	1,55	18,9
Plast		0,8	1	0,45	0,75	9
Metall		0,2	0,15	0,2	0,2	2,25
Matavfall	30	2,75	2,3	2,55	3,8	34,2
Brukbar mat	20					
Osorterat avfall	20	0,75	0,3	0	1,75	8,4
Summa Säck- och kärlsopor	150	8,95	9,05	5,65	10,7	103
Grovavfall	170	0	0	0	0	0
Totalt	320					103,5

Kommentarer:

- Hushållet har inga problem med att uppnå målen för Skitlite2020. Detta är ingen jätteövertäckning, men eftersom de var uttalat miljövänliga sedan tidigare är det intressant att studera vilka nivåer på avfall de faktiskt har.
- Intressant att konstatera är att de genererar mindre avfall än de andra hushållen, men har inte minst inköp. En förklaring till detta är troligtvis att de sparar på glasförpackningar för egenproducerad saft och sylt från kolonilotten.
- Då de inte har matsamling i vanliga fall har de börjat kompostera på kolonilotten.
- Paret vill gärna leva så miljövänligt som möjligt och är irriterade på att det finns strukturer som motarbetar detta, t.ex. avsaknad av matsamling i kommunen.

Hushåll nr 6

Kvinna 25 år, lägenhet Helsingborg. Kvinnan har fokuserat på att bara köpa second hand under projektperioden och startat en blogg om detta. Hon har inte vägt avfallet.

Kvinnan bor i lägenhet i centrala Helsingborg och arbetar som barnflicka. Mode och kläder är ett stort intresse. Hon planerar sällan sina inköp utan spontanshoppingar. Att gå och shoppa tillsammans med vänner är ett sätt att umgås. Shopping är lite av en hobby. Drivkrafter är framförallt praktisk/funktionell, därefter kommer etik. Hon funderar mycket över vad som är rätt och fel och vill gärna göra rätt för sig.

Dålig kunskap ses som ett hinder i motivation för en mer hållbar livsstil. Hon upplever att hon inte vet vad det innebär att leva hållbart. Hon upplever också att den enskilda individen inte kan göra så mycket. Konsekvenserna av det hon gör eller inte märks inte, eller ligger för långt in i framtiden.

Kvinnan har besökt alla second handbutiker i Helsingborg. I hennes tycke är utbudet där något begränsat, liksom öppettiderna. Istället har Tradera varit ett bra alternativ. Hennes vänner var inledningsvis lite skeptiska till att hon bara skulle handla second hand, men när de fick veta att de nya kläderna de berömt var inhandlade på Tradera blev de också nyfikna och har börjat handla second hand de med.

Hygien är lite av en nyckelfaktor vad gäller kläder på second hand. Liksom många andra så har kvinnan reagerat på lukten av second handkläder. Det är skillnad på ett plagg om det luktar "sunkigt" eller nytvättat när man öppnar paketet på posten.

Att alla kläder inte passar perfekt när de kommer är inget problem, då hon har ett intresse i att sy om och fixa till kläder. Däremot så är det alltid lite av en chansning att handla via nätet då man aldrig kan vara helt säker på hur ett plagg ser ut när man bara sett det via datorn. Ibland blir det "bottennapp". Hon har även börjat fundera på att sälja saker via nätet.

Även om kvinnan tycker att det varit kul att delta i studien så säger hon att det varit jobbigt när hon gått med vännerna på Väla och inte fått köpa något. Det har påverkat hennes sätt att umgås med vänner. Istället för att leta kläder och prova har hon gått bakom och pratat. I början kändes det som en uppoffring att handla gamla kläder, men efter ett tag när fynd började dyka upp blev det roligt!

Kvinnan uppger att hon absolut kommer att fortsätta att handla kläder på Tradera, om än inte enbart. Efter projektet avslutades har hon handlat något litet i vanlig affär, men fortsatt att handla på Tradera. Genom detta projekt har hon även inspirerat andra att ta steget att börja handla kläder second hand. Hon har funnit en form för alternativ konsumtion som passar henne, och hon har gjort det socialt accepterat i sin umgängeskrets! Hon har även varit iväg på loppis med vännerna. Kvinnan har börjat källsortera i större utsträckning än tidigare, hon tycker numera att det känns viktigt och betydelsefullt, även om det fortfarande är ont om plats i lägenheten.

Under projektets gång tyckte kvinnan att det blev påtagligt hur mycket avfall en människa producerar och att det faktiskt spelar roll hur mycket man källsorterar. Och hur mycket avfall som kommer ur att saker köps och slängs, ibland utan att de används. Projektet har fått henne att börja reflektera över sitt miljöbeteende. Hon försöker numera att handla ekologiskt, och hon undviker att ta bilen kortare sträckor numera.

Kortfattade kommentarer på resultatet

Det finns inte en lösning som passar alla hushåll, och det finns inte heller någon anledning att försöka tvinga fram att alla ska göra på samma sätt. Människor har olika behov, förutsättningar och intressen vilket medför att vägen till att reducera hushållsavfallet måste få se olika ut för olika individer. För en familj var matkassen en perfekt lösning på ett flertal "problem" (tidsbrist, minskat avfall, inspiration för matlagning, variation och ekonomiskt fördelaktigt). En annan familj lagade redan all mat från grunden och har en annan kosthållning. En tredje familj vill planera maten själva. För en klädintresserad tjej som dessutom gillar att sy om och sy till kläder finns det idag ett alternativ till traditionell klädkonsumtion. En lång kille tyckte att det var svårt att finna alternativ som passade honom.

Genomgående för alla hushåll är att inte köpa mer än de behöver. Dessa "behov" är förutom rent faktiska även beroende av sociala normer. Vad gäller mat och förpackningar anser samtliga hushåll i studien att det inte finns någon anledning att köpa hem mer mat än vad man äter upp. Genom att väga inköp och avfall har de blivit mer medvetna om kopplingen däremellan. Att allt de släpar hem och inte använder faktiskt bara är avfall!

Oro för förändring och mentala hinder till avfallsreducering visade sig inte vara särskilt jobbiga när hushållen väl genomfört den första förändringen. Men det kan krävas en knuff i rätt riktning för att komma igång. Exempelvis uppger en familj att det tog en vecka att anpassa sig till digital tidningsläsning istället för papperstidning. Utan "tidningsbantningen" vore det svårt att klara målet för förpackningar och tidningar. (Särskilt för singelhushåll). Reklamen var det ingen som saknade när den väl försvann, även om det inledningsvis fanns oro att gå miste om bra erbjudanden.

Studien har gett ringar på vattnet på flera sätt. Hushållen som fokuserade på mat har även intresserat sig för papperslösa hemmet och vice versa. Deltagarna har diskuterat deltagande i studien med vänner, bekanta och kollegor. Konsumtion och avfall har varit ett diskussionsämne. En deltagare har introducerat alternativa klädinköp i sin umgängeskrets. En annan försöker påverka hyresgästföreningen att arbeta för bättre förutsättningar för källsortering i hyreshuset de bor. Samtidigt är några av deltagarna fortfarande lite skeptiska; bolagens syfte med att minska avfallet måste vara tydligt och transparent. Vad händer med fjärrvärmvärken om avfallet halveras?

En stor del av den tänkta avfallsreduceringen ska ske genom minskning av grovavfall. Under pilotprojektet är det enbart ett hushåll som har registrerat grovavfall, vilket såklart har påverkat det totala resultatet. Det är rimligt att anta att resultaten hade sett annorlunda ut om studien hade pågått under ett års tid eller längre, då människor slänger grovavfall mer sällan än hushållsavfall. Det är rimligt att anta att en stor mängd grovavfall är kopplat till vissa specifika händelser; vid husrenovering, flytt från större till mindre boende, tömning av dödsbo etc. Men även byte av soffa, köp av ny mobiltelefon eller då barnen blir större och växer ur barnmöbler, leksaker och fritidsprylar. Elektronik kan vara intressant att fundera vidare kring, då vi på relativt kort tid har ökat vår konsumtion av elektronik. Förväntad livslängd på datorer och telefoner ligger i vissa fall på ca 2 år. I sammanhanget kan det även vara intressant att reflektera hur boendeformen påverkar vårt grovavfall. Villahushåll bör rimligen ha större möjlighet att spara på sig saker som inte används, medan lägenhetshushåll kan av utrymmespraktiska skäl oftare slänga grovavfall.

Kommentarer från deltagarna, på studien och budskap till projektet och politiker

- Intressant och lärorikt. Kunde varit lite tätare med coachningen. Gärna en halvtidsavstämning för att se hur hushållen ligger till med avfallet.
- Kompensationen ses som schysst, och generös. Utan incitament hade de inte velat väga alla inköp och allt avfall.
- Kul och spännande projekt, kul att vara med i något nydanande!
- Bra med val av så olika hushåll med så olika livssituationer, man lever i sin bubbla, och därför var det bra att se hur andra har det och vad som varit svårigheterna för dem
- När vi bodde i Malmö fanns det en lastbil som kom till MKB hyreshus, med personal som kunde hjälpa till med sorteringen av sådant som man inte kunde sortera i soprummet. Det var en väldigt pedagogisk mötesplats där man kunde samtala och lära av varandra. Dessutom är det inte alla som har bil som kan lämna in det övriga avfallet till sopstationen.
- De viktbaseade målen upplevs som rimliga för alla utom singelhushållet som upplevde säck- och kärlosoporna som svårt att uppnå.
- Bra beslut av politikerna (Skitlite2020), men nu måste de vara föredömen och informera hushållen om varför och hur detta ska gå till. De måste också vara lyhörda för vad medborgarna har för problem och vad de tycker. De bör också se över taxorna så att man inte ganska enkelt kan köpa sig fri från att sortera – det bör vara större skillnad mellan att sortera och att inte göra det, så att det finns ekonomiska incitament att källsortera
- Mötena upplevdes som positiva, då alla var samlade och delade erfarenheter
- Föreläsningen från hushållningssällskapet och rundvandring på avfallsanläggningen var mycket uppskattade.
- Information och upplysning till hushållen. Tror att det är många som inte ser sig själva som en del av den totala avfallsmängden som produceras.
- Styr konsumtionen med prissättning. Se till att importvaror med förpackningar som genererar mycket avfall är dyrare än svenska varor med ”hållbara” förpackningar.
- Kan en halvering av avfall innebära att det blir brist på avfall i värmevärken? Vad är syftet med att minska avfallet om det innebär att kommunerna kommer att få köpa in sopor till värmevärken?
- Sprid budskapet, kanske i reklamfilm

Bilaga 1

